

Bakgrund

Arbetet med att mäta och analysera innovation utvecklades under 80- och 90-talen. Ett behov av ett gemensamt koncept för mätning och analys ledde till den första upplagan av OECD:s Oslo manual 1992. Fokus för manualen var teknisk innovation i tillverkningsindustrin och blev utgångspunkten för flera storskaliga undersökningar riktade till privata sektorn som till exempel European Community Innovation Survey (CIS). (Oslo manual, OECD 2005)

Offentlig sektor har länge setts som givare av ramverk för innovation i den privata sektorn eller som passiv mottagare av innovationer från privata sektorn. Någon storskalig undersökning kring innovation i offentlig sektor har inte genomförts.

Ett försök att utveckla ett ramverk för att mäta innovation i offentlig sektor genomfördes i projektet, Measuring Public Innovation in the Nordic Countries: Copenhagen Manual (MEPIN). I projektet som pågick mellan 2008-2011 genomfördes pilotstudier och användarester. Ett utkast till manual utvecklades men det blev inte någon officiell version. (Bloch, 2011)

Statistiska Centralbyrån (SCB) fick 2011 ett regeringsuppdrag att förbättra statistiken om innovation. SCB genomförde då en undersökning om innovation i sjukvården. Syftet med undersökningen var att ta fram ny policyrelevant kunskap om sjukvården samt att ta reda på om det är bättre att designa ett frågeformulär för varje enskild sektor i offentlig sektor. SCB konstaterar att fortsatt arbete med att utforma en återkommande undersökning är nödvändigt. De tar dock inte ställning till om det bör vara sektorsspecifika undersökningar eller inte. Något fortsatt arbete har inte gjorts. (Utveckling av indikatorer för innovation, SCB 2016)

Gemensamt för dessa och andra pilotstudier är att behovet av en återkommande undersökning påtalas.

Innovationsbarometern

2014 bildade regeringen och arbetsmarknadens parter inom offentlig sektor Centrum för Offentlig Innovation (COI) i Danmark. Centret ska bidra till ökad kvalitet och effektivitet i offentlig sektor genom innovation. COI samarbetar med medarbetare och beslutsfattare i stat, regioner och kommuner i hela Danmark. (www.coi.dk)

Undersökningen som vi kallar Innovationsbarometern har utvecklats av COI som i utvecklingen tagit hänsyn till Oslo manualen och de pilottester som EU och OECD-länderna genomfört sedan 90-talet. Undersökningen är utformat på ett sätt som gör att den ska vara representativ för hela offentlig sektor. Den första mätningen genomfördes 2015 och då fick man svar 1 255 offentliga arbetsplatser. (Beck Lykkebo, 2017) Efter två år genomfördes en undersökning på nytt och då fick man svar från ännu 2 362 arbetsställen.

2017 genomfördes även en Innovationsbarometer i Norge av kommunsektorns organisation (KS) undersökningen genomfördes i utbildnings- och hälso- och sjukvårdssektorn. Arbetet pågår med att genomföra liknande undersökningar i norsk statlig sektor, på Island och i Finland. De sistnämnda undersökningarna genomförs hösten 2018.

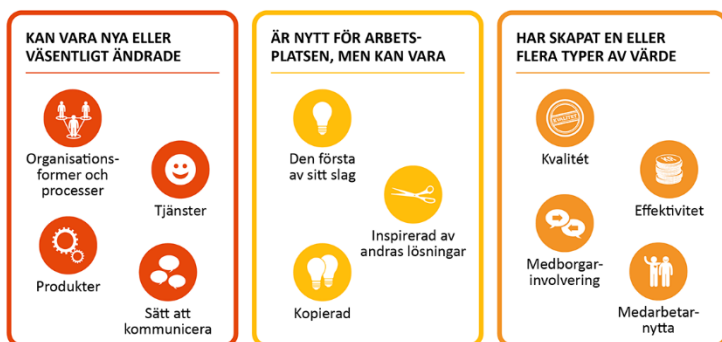
Definition av innovation

Det finns olika sätt att definiera innovation. I enkäten definierar vi innovation som ett nytt eller väsentligt förändrat sätt att förbättra arbetsplatsens aktiviteter och resultat. Innovationen är ny på

arbetsplatsen, men kan ha använts tidigare av andra eller vara utvecklad av andra, man behöver alltså inte ha utvecklat den själv. En innovation kan vara en:

- Ny eller väsentligt ändrad process eller sätt att organisera arbetet
- Nytt eller väsentligt ändrat sätt att kommunicera
- Ny eller väsentligt ändrad produkt
- Ny eller väsentligt ändrad tjänst

OFFENTLIG INNOVATION

Så har vi gjort

Den svenska Innovationsbarometern är inspirerad av den danska förlagan men flera förändringar och anpassningar har gjorts.

Definition av offentlig sektor

Offentlig sektor kan definieras på olika sätt. I undersökningen har vi valt att avgränsa oss till offentligt ägda verksamheter vilket innebär att lokala, regionala och nationella myndigheter samt offentligt ägda bolag ingår. De bolag som definieras som offentligt ägda är de som ägs till minst 50 % av kommuner, regioner/landsting eller staten.

Två enkäter

Undersökningen består av två enkäter en som går ut till ansvarig för innovations- och utvecklingsfrågor inom organisationen (totalundersökningen). Totalundersökningen går till kommuner, regioner/landsting och statliga myndigheter. De offentliga bolagen ingår inte här utan endast deras ägare. Populationen är 525 st.

Den andra enkäten är en urvalsundersökning och går ut till offentliga arbetsställen. Populationen är 38 400 och enkäten går ut till 5 300 av dessa. Vi beskriver mer om hur vi valt ut vem som ska få enkäten samt frågeformulärens innehåll nedan.

Urval

Utgångspunkten görs från Statistiska centralbyråns (SCB) företagsregister. Vi har beställt ett utdrag från registret av offentligt ägda arbetsställen (AS) från registret som ger oss en population på 38 400. Ur populationen exkluderades de arbetsställen som inte ska ingå i urvalet.

Tabell 1. Juridisk form i underlaget från FDB

JuridForm	Förklaring	Antal AS	Andel, %	Ingår
31	Handelsbolag, kommanditbolag	131	0,3	Nej
41	Bankaktiebolag	4	0,01	Nej
42	Försäkringsaktiebolag	10	0,03	Nej
49	Övriga aktiebolag	6 420	16,7	Ja
51	Ekonomiska föreningar	14	0,04	Nej
53	Bostadsrättsföreningar	4	0,01	Nej
61	Ideella föreningar	54	0,1	Nej
62	Samfälligheter	1	0,00	Nej
72	Övriga stiftelser och fonder	229	0,6	Nej
81	Statliga enheter	2 580	6,7	Ja
82	Kommuner	26 308	68,5	Ja
83	Kommunalförbund	471	1,2	Ja
84	Landsting	2 096	5,5	Ja
87	Off. korporationer o anstalter	83	0,2	Nej
88	Hypoteksföreningar	1	0,003	Nej
89	Regionala statliga myndigheter	6	0,02	Ja
92	Ömsesidiga försäkringsbolag	1	0,00	Nej
98	Övr sv jur pers, enl särsk lag	1	0,00	Nej
	Summa	38 414	100,0	

Tabell 2. Storleksklass i underlaget från FDB

Stkl	Förklaring	Antal AS	Andel, %	Ingår
1	0 anställda	1 597	4,2	Nej
2	1-4 anställda	6 227	16,2	Ja
3	5-9 anställda	7 622	19,8	Ja
4	10-19 anställda	8 893	23,2	Ja
5	20-49 anställda	7 818	20,4	Ja
6	50-99 anställda	3 928	10,2	Ja
7	100-199 anställda	1 617	4,2	Ja
8	200-499 anställda	504	1,3	Ja
9	500-999 anställda	123	0,3	Ja
10	1000-1499 anställda	36	0,1	Ja
11	1500-1999 anställda	11	0,0	Ja
12	2000-2999 anställda	14	0,0	Ja
13	3000-3999 anställda	10	0,0	Ja
14	4000-4999 anställda	5	0,0	Ja
15	5000-9999 anställda	9	0,0	Ja
	Summa	38 414	100,0	

Under framtagandet av en urvalsram exkluderades de arbetsställen som inte ska ingå i undersökningen med avseende på följande variabler:

- juridisk form: 49, 81, 82, 83, 84 och 89 ingår
- storleksklass: 1 anställd eller fler ingår
- huvudkontor: Arbetsställen som utgör huvudkontor exkluderas för kommuner, statliga myndigheter och regioner/landsting exkluderas eftersom de ska få en enkät som avser totalundersökningen.

Efter exkludering med avseende på juridisk form, storleksklass och huvudkontor erhålls 35 973 arbetsställen. Dessa utgör urvalsramen i undersökningen.

Vi önskar kunna redovisa resultatet per sektor, bransch och storleksklass. För att möjliggöra detta har urvalsramen stratifierats. Önskat urval är 5000 AS som allokaterats förts per bransch och sedan per stratum. Det slutgiltiga urvalet uppgår till 5 305 AS, de 305 extra beror på urvalet utökats till 50 AS för några strata då den proportionella allokeringen understigit 50 AS. I tabell 3, 4 och 5 **Fel! Hittar inte referenskälla.** framgår antal utvalda AS per storleksklass, sektor respektive bransch (på avdelningsnivå).

Tabell 3. Antal utvalda AS per storleksklass

Storleksklass	Urval	
	Antal	Andel, %
1-19 anst	1 993	37,6
20-99 anst	1 264	23,8
100-199 anst	1 473	27,8
200+ anst	575	10,8
Summa	5 305	100,0

Tabell 4. Antal utvalda AS per sektor

Sektor	Urval	
	Antal	Andel, %
AB	800	15,1
Stat	800	15,1
Kommun	2 905	54,9
Landsting	800	15,1
Summa	5 305	100,2

Tabell 5. Antal utvalda AS per bransch (avdelningsnivå)

Branschkod	Bransch, avdelningsnivå	Urval	
		Antal	Andel, %
A	Jordbruk, skogsbruk och fiske	16	0,3
B+C	Tillverkning, utvinning	26	0,5
D	Försörjning av el, gas, värme och kyla	61	1,1
E	Vattenförsörjning; avloppsrening, avfallshantering och sanering	115	2,2
F	Byggverksamhet	151	2,8
G	Handel; reparation av motorfordon och motorcyklar	101	1,9
H	Transport och magasinering	220	4,1
I+S	Hotell, restaurang, annan service	95	1,8
J	Informations- och kommunikationsverksamhet	42	0,8
K	Finans- och försäkringsverksamhet	10	0,2
L	Fastighetsverksamhet	205	3,9
M	Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	129	2,4
N	Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster	263	5,0
O	Offentlig förvaltning och försvar; obligatorisk socialförsäkring	742	14,0
P	Utbildning	1 194	22,5
Q	Vård och omsorg; sociala tjänster	1 723	32,5
R	Kultur, nöje och fritid	212	4,0
	Summa	5 305	100,0

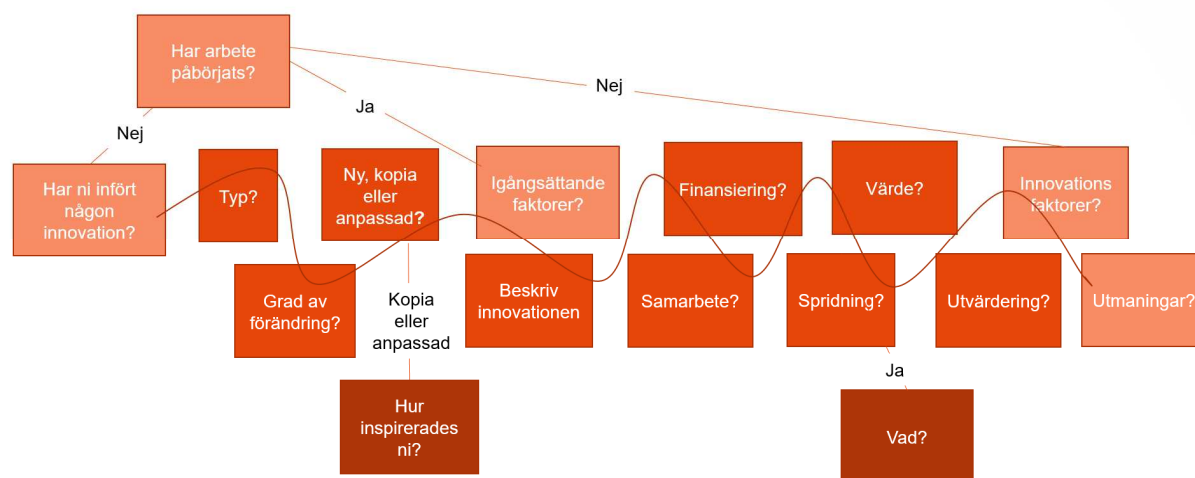
Frågeformulären

Vi har utgått från de frågeformulär som används i de danska och norska undersökningarna. En rad anpassningar har gjorts för att formulären ska följa de krav på enkäter som SKL ställer. Hänsyn har även tagits till möjligheter att jämföra med övriga nordiska länder. Här har vi fått kompromissa både när det gäller enkätmetodik och möjlighet till jämförelser.

Arbetsställeundersökningen

Arbetsställeundersökningen fokuserar på den senaste innovationen som arbetsstället infört. Första frågan är om arbetsplatsen har infört någon innovation enligt beskriven definition. Sedan följer ett antal frågor kring innovationens typ av innovation, vilka värden innovationen bidragit med, varför innovationen införts, eventuella samarbeten, spridning och finansiering. De sista två frågorna ställs till alla respondenter och handlar om faktorer som förknippas med innovationsförmåga samt utmaningar i arbetet med innovation.

Jämfört med danska och norska enkäterna har vi valt att ta bort frågor kring vem som svarar och arbetsställets uppdrag och antal anställda. Här nöjer vi oss med de uppgifter som finns i företagsregistret. Vi har också valt att avstå från graderande frågor. Frågor och svarsalternativ har också formulerats om och i vissa fall tagits bort. Figur 1 visar enkätens uppbyggnad de ljusa rutorna visar det korta spåret för de som inte har infört någon innovation eller påbörjat arbete. De mörka rutorna visar fördjupande följdfrågor för de som kopierat eller inspirerats och arbetat med att sprida sin innovation.

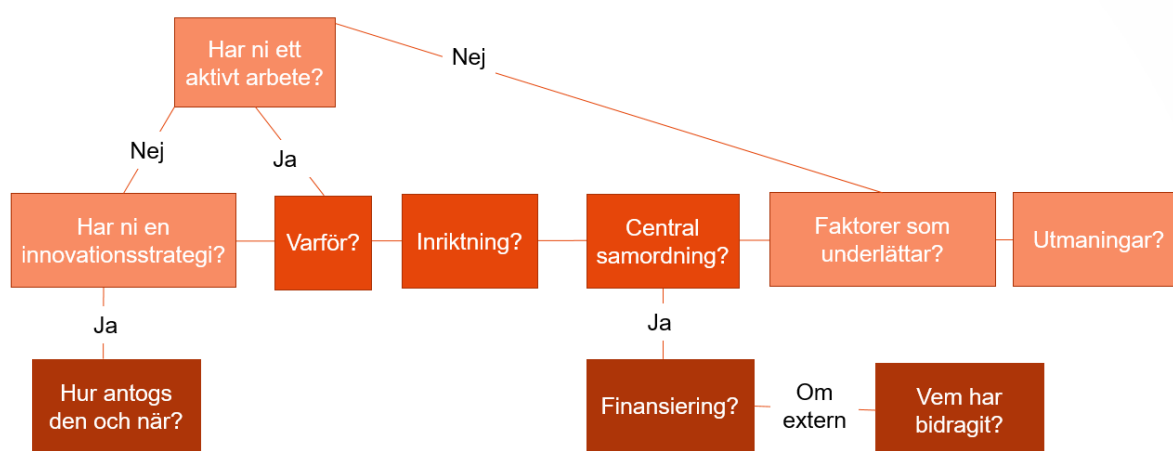

Figur 1 Flödesschema arbetsställeenkäten

Totalundersökningen

Totalundersökningen fokuserar på organisationens strategiska arbete med innovation. Första frågan är om organisationen har innovationsstrategi eller ett aktivt arbete med innovation, varför har man det, vilken inriktning, finns centra funktion som samordnar arbetet och hur finansieras det. Även denna enkät avslutas med två frågor som ställs till alla respondenter även de som inte har en innovationsstrategi eller ett aktivt arbete med innovation. De handlar precis som in arbetsställe enkäten om faktorer som förknippas med innovationsförmåga samt utmaningar i arbetet med innovation.

I totalundersökningen använder vi graderande skalor på frågan om faktorer som bidragit till att man jobbar med innovation i organisationen samt faktorer som underlättat framtagandet av innovationer i organisationen. Skalan är följande: inte alls, ganska lite, ganska stor, mycket stor, vet ej. Den danska enkäten fokuserar på frågor kring innovationsstrategi och innovationsenhet. Vi har precis som i den norska undersökningen valt att bredda frågorna så de blir relevanta även för de som inte har en innovationsstrategi eller innovationsenhet. . Figur 2 visar enkätens uppbyggnad de ljusa rutorna visar det korta spåret för de som inte har någon innovationsstrategi eller aktivt innovationsarbete. De mörka rutorna visar fördjupande följdfrågor för de som har en innovationsstrategi eller extern finansiering.

Figur 2 Flödesschema totalenkäten

Utskick

Enkäterna har skickats med e-post till organisationens officiella e-postadress. Totalundersökningen adresseras till ansvarig för innovations- och utvecklingsfrågor i organisationen. Arbetsställeundersökningen adresseras till ansvarig chef för det aktuella arbetsstället. Att skicka till den officiella e-postadressen fungerar bra i de flesta fall. För de största organisationerna blir det dock väldigt mycket att koordinera. Kontakt har tagits innan utskick med alla organisationer som har 50 eller fler utvalda arbetsställen.

Totalundersökningen har varit öppen i fyra veckor och vi har skickat tre påminnelser. Den första påminnelsen gick till den officiella e-postadressen och den andra och tredje till chef för organisationen i de fall det gick att få fram en sådan adress. Här var det svårare med myndigheter då SKL saknar kontaktregister.

Arbetsställeundersökningen har varit öppen i 5 veckor. Vi har skickat tre påminnelser de två första till organisationens officiella e-postadress och den sista med postalt brev adresserat till aktuellt arbetsställe.

Bortfall

Vi har efter utskicket upptäckt en del brister med att använda företagsregistret som grund för urval och utskick. Registret är inte alltid uppdaterat, flera organisationer har hört av sig och meddelat att det arbetsställe som enkäten riktar sig till inte längre finns. Principen för företagsregistret är att en

adress utgör ett arbetsställe, kommuner och regioner/landsting medges dock att registrera flera arbetsställen på samma adress. Flera arbetsställen i registret utgörs dock av flera verksamheter vilket ibland gör det svårt att hitta en ansvarig för arbetsstället. Vi bedömer att minst ett par hundra arbetsställen fallit bort på grund av den beskrivna problematiken och säkert ännu fler som vi inte hört något ifrån.

Svarsfrekvens

För totalundersökningen uppgår svarsfrekvensen till 46,86%.

Sektor	Svarat	Totalt	Svarsfrekvens
Kommuner	128	290	44,14%
Landsting	15	20	75,00%
Statliga enheter	103	215	47,91%
Totalt	246	525	46,86%

För arbetsställeundersökningen uppgår svarsfrekvensen till 31,9% vilket motsvarar svar från 1608 arbetsställen.